

740**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI**

z dnia 7 czerwca 2002 r.

w sprawie urlopów policjantów.

Na podstawie art. 86 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58, Nr 19, poz. 185, Nr 74, poz. 676 i Nr 81, poz. 731) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1**Przepisy ogólne**

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe zasady przyznawania policjantom urlopów oraz tryb postępowania w tych sprawach,
- 2) wymiar płatnych urlopów dodatkowych dla policjantów, którzy pełnią służbę w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia albo osiągnęli określony wiek lub staż służby, albo gdy jest to uzasadnione szczególnymi właściwościami służby,
- 3) wymiar płatnego urlopu zdrowotnego oraz okolicznościowego, a także urlopu bezpłatnego z ważnych przyczyn.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) ustawa — ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- 2) jednostka organizacyjna Policji — komendę, komisariat, komisariat specjalistyczny, oddział prewencji i pododdział antyterrorystyczny, Wyższą Szkołę Policji, szkołę policyjną i ośrodek szkolenia Policji,
- 3) przełożony właściwy w sprawach osobowych — Komendanta Głównego Policji, komendanta wojewódzkiego (stołecznego) Policji, komendanta powiatowego (miejskiego) Policji, Komendanta Wyższej Szkoły Policji oraz komendanta szkoły policyjnej.

§ 3. 1. Do okresu służby policjanta, od którego zależy prawo do pierwszego urlopu wypoczynkowego, wlicza się okresy poprzedniego zatrudnienia, a także inne okresy, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

2. Policjantowi, który przed przyjęciem do służby w Policji wykorzystał urlop wypoczynkowy za dany rok w części lub w wymiarze niższym niż przysługujący w Policji albo otrzymał ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop wypoczynkowy przysługujący w wymiarze niższym niż przysługujący w Policji, przysługuje w roku przyjęcia do służby urlop uzupełniający.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, urlopu wypoczynkowego udziela się nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy służby w Policji.

§ 4. 1. Urlop wypoczynkowy nie może rozpoczynać się ani kończyć w dniu wolnym od służby.

2. Dni wolnych od służby, wynikających z podstawowego rozkładu czasu służby, zgodnie z przepisami w sprawie rozkładu czasu służby policjantów, nie wlicza się do urlopu wypoczynkowego.

3. Terminem rozpoczęcia urlopu wypoczynkowego przez policjanta pełniącego służbę w zmianowym rozkładzie czasu służby, w rozumieniu przepisów, o których mowa w ust. 2, jest najbliższy dzień planowanej służby.

§ 5. 1. Urlopy wypoczynkowe powinny być udzielane zgodnie z planem urlopów. Plan urlopów ustala kierownik jednostki organizacyjnej Policji lub upoważniony przez niego kierownik komórki organizacyjnej, w uzgodnieniu z właściwą organizacją związkową zawodowego policjantów, biorąc pod uwagę wnioski policjantów i konieczność zapewnienia normalnego toku służby.

2. Plan urlopów, o którym mowa w ust. 1, należy sporządzić do końca roku poprzedzającego rok objęty tym planem. Plan urlopów podaje się niezwłocznie do wiadomości policjantów w sposób przyjęty w jednostce organizacyjnej Policji.

3. Urlopu wypoczynkowego udziela kierownik jednostki organizacyjnej Policji lub upoważniony przez niego kierownik komórki organizacyjnej.

4. Policjanta należy zawiadomić o terminie urlopu wypoczynkowego nie później niż na miesiąc przed jego rozpoczęciem.

§ 6. 1. Policjantowi nie udziela się urlopu wypoczynkowego w okresie:

- 1) czasowej niezdolności do służby wskutek choroby,
- 2) zwolnienia od zajęć służbowych,
- 3) zawieszenia w czynnościach służbowych.

2. Jeżeli policjant nie może rozpocząć urlopu wypoczynkowego w ustalonym terminie z powodu czasowej niezdolności do służby wskutek choroby, urlopu zdrowotnego, zwolnienia od zajęć służbowych z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem lub innym członkiem rodziny, odosobnienia w związku z chorobą zakaźną lub urlopu macierzyńskiego, urlop ten należy przesunąć na inny termin.

3. Część urlopu wypoczynkowego niewykorzystaną z powodu czasowej niezdolności do służby wskutek

choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną należy udzielić policjantowi w późniejszym terminie.

4. Na wniosek policjanta urlopu wypoczynkowego udziela się bezpośrednio po urlopie macierzyńskim lub po urlopie udzielonym na warunkach urlopu macierzyńskiego.

§ 7. Na wniosek policjanta urlop wypoczynkowy może być podzielony na części, z tym że co najmniej jedna część urlopu powinna obejmować nie mniej niż 14 kolejnych dni kalendarzowych.

§ 8. Policjantowi skierowanemu do szkoły lub na przeszkolenie albo na studia w kraju lub do akademii lub innych szkół (kursów) urlopu wypoczynkowego za dany rok kalendarzowy należy udzielić przed rozpoczęciem szkolenia lub nauki, jeżeli czas trwania szkolenia uniemożliwiłby udzielenie urlopu zgodnie z przepisami art. 83 ust. 4 ustawy.

Rozdział 2

Urlopy dodatkowe

§ 9. 1. Wymiar corocznego płatnego urlopu dodatkowego dla policjantów, którzy osiągnęli określony staż służby, wynosi:

- 1) 5 dni roboczych — dla mających 15-letni staż służby,
- 2) 9 dni roboczych — dla mających 20-letni staż służby,
- 3) 13 dni roboczych — dla mających 25-letni staż służby.

2. Do stażu służby, o którym mowa w ust. 1, zalicza się również okresy innej służby, traktowane jako równorzędne ze służbą w Policji, w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin.

3. Policjant nabywa prawo do pierwszego urlopu, o którym mowa w ust. 1, z dniem osiągnięcia wymaganego stażu służby.

§ 10. 1. Wymiar corocznego płatnego urlopu dodatkowego dla policjantów, którzy osiągnęli określony wiek i co najmniej 10-letni staż służby, wynosi:

- 1) 5 dni roboczych — po ukończeniu 40 lat życia,
- 2) 9 dni roboczych — po ukończeniu 45 lat życia,
- 3) 13 dni roboczych — po ukończeniu 55 lat życia.

2. Policjant nabywa prawo do pierwszego urlopu dodatkowego, z tytułu osiągnięcia określonego wieku, w dniu wystąpienia łącznie obu warunków, o których mowa w ust. 1.

§ 11. 1. Wymiar corocznego płatnego urlopu dodatkowego dla policjantów, którzy pełnią służbę w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia, wynosi:

- 1) 5 dni roboczych, jeżeli służba jest wykonywana w:
  - a) pomieszczeniach pozbawionych stałego naturalnego oświetlenia lub w pomieszczeniach, w których ze względów technologicznych lub ze względu na rodzaj wykonywanej służby stosowane jest wyłącznie sztuczne oświetlenie,
  - b) warunkach narażenia na promieniowanie ultrafioletowe lub podczerwone,
  - c) pomieszczeniach zamkniętych, w których utrzymuje się stała temperatura efektywna powyżej 25°C lub poniżej 10°C,
  - d) warunkach narażenia na działanie pyłów niewywołujących zwłóknienia tkanki płucnej,
  - e) warunkach narażenia na działanie substancji toksycznych niekumulujących się w organizmie,
  - f) warunkach narażenia na wibrację ogólną,
- 2) 9 dni roboczych, jeżeli służba jest wykonywana w:
  - a) pomieszczeniach zlokalizowanych poniżej poziomu otaczającego terenu — zgodnie z przepisami w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,
  - b) warunkach narażenia na hałas,
  - c) warunkach nadmiernego obciążenia wysiłkiem fizycznym co najmniej 2 000 kcal dla mężczyzn i 1 200 kcal dla kobiet lub wymagających wymuszonej pozycji ciała,
  - d) warunkach narażenia na działanie pyłów wywołujących zwłóknienie tkanki płucnej,
  - e) warunkach narażenia na działanie substancji toksycznych kumulujących się w organizmie,
  - f) warunkach ręcznego kierowania ruchem na skrzyżowaniach i ciągach komunikacyjnych o dużym jego natężeniu,
  - g) warunkach ciągłego napięcia i koncentracji przy nagrywaniu i odtwarzaniu zapisów magnetycznych w styczności ze zmiennym natężeniem i zakresem fal dźwiękowych, a także przy nastuchu radiowym,
- 3) 13 dni roboczych, jeżeli służba jest wykonywana:
  - a) w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące,
  - b) w warunkach narażenia na działanie pól elektromagnetycznych wysokiej częstotliwości w zakresie od 0,1 do 300 000 MHz w strefie zagrożenia,
  - c) w warunkach narażenia na działanie substancji i czynników rakotwórczych, których wykaz określają odrębne przepisy,
  - d) przy fizycznym zwalczaniu terroryzmu,

- e) przy konserwowaniu, magazynowaniu, transporcie i stosowaniu materiałów wybuchowych, łatwo palnych i samozapalnych,
- f) przy prowadzeniu prób broni, amunicji, materiałów wybuchowych oraz prac doświadczalnych z materiałami wybuchowymi,
- g) podczas prowadzenia badań materiałów czynnych biologicznie,
- h) pod ziemią.

2. Policjant nabywa prawo do pierwszego urlopu dodatkowego, o którym mowa w ust. 1, po upływie roku służby w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia.

§ 12. 1. Służbę określoną w § 11 ust. 1 pkt 1 lit. d) i e) oraz pkt 2 lit. b), d) i e) uważa się za pełnioną w warunkach szkodliwych dla zdrowia, jeżeli w miejscu pełnienia służby są przekroczone najwyższe dopuszczalne stężenia i natężenia czynników szkodliwych dla zdrowia określone w odrębnych przepisach, stwierdzone przez laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej i inne laboratoria uprawnione na podstawie Kodeksu pracy do badania i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

2. Służbę określoną w § 11 ust. 1 pkt 1 lit. a) — c) i f), pkt 2 lit. a), c), f) i g) oraz pkt 3 lit. a) i c) — h) uważa się za pełnioną w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia, jeżeli jest pełniona przez co najmniej 80 godzin w miesiącu, natomiast służbę określoną w § 11 ust. 1 pkt 3 lit. b) — przez połowę dopuszczalnego czasu przebywania w strefie zagrożenia.

3. Oceny warunków uciążliwości lub szkodliwości dla zdrowia uprawniających do uzyskania urlopu dodatkowego, dokonuje komisja powołana przez przełożonego właściwego w sprawach osobowych z udziałem przedstawicieli służby medycyny pracy, związku zawodowego policjantów oraz służby bhp.

4. Przełożony właściwy w sprawach osobowych przyznaje policjantowi urlop dodatkowy na podstawie oceny, o której mowa w ust. 3.

5. Przerwa w służbie, w szczególności z powodu choroby, urlopu, zwolnienia od zajęć służbowych czy wynikająca z potrzeb służby, trwająca nie dłużej niż 3 miesiące w ciągu roku, wliczana jest do okresu uprawniającego do nabycia prawa do urlopu dodatkowego określonego w § 11 ust. 1.

6. Policjantowi pełniącemu służbę na stanowisku, na którym występują warunki uciążliwości lub szkodliwości dla zdrowia uprawniające do uzyskania urlopu dodatkowego w różnym wymiarze, przysuguje jeden urlop w wymiarze korzystniejszym.

§ 13. 1. W razie zbiegu uprawnień do urlopu dodatkowego z różnych tytułów policjant ma prawo do jednego urlopu dodatkowego w wymiarze najkorzystniejszym.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w razie zbiegu uprawnień do urlopu dodatkowego określonego w § 11 z uprawnieniami do urlopów dodatkowych określonych w § 9 i 10.

§ 14. 1. Prawo do kolejnych urlopów dodatkowych policjant nabywa w każdym następnym roku kalendarzowym.

2. Policjantowi, który nie wykorzystał urlopu dodatkowego w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy udzielić w ciągu pierwszych 3 miesięcy następnego roku.

§ 15. Policjantowi, który wykorzystał urlop dodatkowy przysługujący za dany rok kalendarzowy, a następnie nabył w ciągu tego roku prawo do urlopu dodatkowego w wyższym wymiarze, przysuguje urlop uzupełniający.

§ 16. Urlopy dodatkowe określone w § 9 i 10 mogą być dzielone na dwie części z wyjątkiem urlopów dodatkowych, których wymiar wynosi 5 dni.

§ 17. Do udzielania policjantom urlopów dodatkowych stosuje się odpowiednio przepisy § 4—6 i § 8.

Rozdział 3

Urlop okolicznościowy

§ 18. Policjantowi można udzielić płatnego urlopu okolicznościowego z tytułu:

- 1) przeniesienia służbowego,
- 2) podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego,
- 3) ważnych spraw osobistych i rodzinnych.

§ 19. 1. Policjantowi przeniesionemu z urzędu, jeżeli z przeniesieniem wiąże się zmiana miejsca zamieszkania, przysuguje płatny urlop okolicznościowy, o którym mowa w § 18 pkt 1, w wymiarze od 3 do 5 dni roboczych. Urlop okolicznościowy może być dzielony na części.

2. Urlopu okolicznościowego z tytułu przeniesienia służbowego udziela przełożony właściwy w sprawach osobowych, biorąc pod uwagę położenie nowego miejsca zamieszkania policjanta, jego warunki rodzinne oraz inne okoliczności mające bezpośredni wpływ na przeniesienie.

§ 20. 1. Policjantowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe i wykształcenie ogólne poza jednostkami organizacyjnymi Policji na podstawie skierowania przełożonego właściwego w sprawach osobowych, przysuguje płatny urlop okolicznościowy, o którym mowa w § 18 pkt 2, w wymiarze urlopu szkoleniowego określonego w przepisach prawa pracy w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych.

2. Policjantowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe i wykształcenie ogólne poza jednostkami organizacyjnymi Policji bez skierowania, przełożony właściwy w sprawach osobowych może udzielić płatnego urlopu okolicznościowego, o którym mowa w § 18 pkt 2, w wymiarze urlopu szkoleniowego określonego w przepisach prawa pracy w sprawie zasad i warunków podnoszenia kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego dorosłych, jeżeli przemawia za tym interes służby, a w szczególności gdy poziom i kierunek kształcenia jest zbieżny z wymaganiami na zajmowanym lub planowanym do objęcia stanowisku służbowym.

§ 21. 1. Policjantowi skierowanemu na szkolenie zawodowe: podstawowe, specjalistyczne lub dla absolwentów szkół wyższych, w systemie zaocznym, eksternistycznym lub samokształcenia kierowanego, przysługuje płatny urlop okolicznościowy, o którym mowa w § 18 pkt 2, w wymiarze jednego dnia na przygotowanie do każdego egzaminu.

2. Policjantowi skierowanemu na egzamin na stopień policyjny przysługuje płatny urlop okolicznościowy, o którym mowa w § 18 pkt 2, w wymiarze:

- 1) 2 dni roboczych — na przygotowanie do egzaminu podoficerskiego,
- 2) 3 dni roboczych — na przygotowanie do egzaminu aspiranckiego,
- 3) 4 dni roboczych — na przygotowanie do egzaminu oficerskiego.

3. Urlopów, o których mowa w ust. 1 i 2, nie udziela się w razie przystąpienia do egzaminu poprawkowego.

§ 22. 1. Policjantowi przysługuje urlop okolicznościowy w wymiarze:

- 1) 2 dni — w razie zawarcia związku małżeńskiego przez policjanta, urodzenia się dziecka policjantowi, zgonu i pogrzebu małżonka, dziecka, ojca, matki, ojczyma lub macochy policjanta,
- 2) 1 dnia — w razie zawarcia związku małżeńskiego przez dziecko policjanta, zgonu i pogrzebu siostry, brata, teściowej, teścia, babki, dziadka oraz innej osoby pozostającej na utrzymaniu policjanta albo pod jego bezpośrednią opieką.

2. Urlopu, o którym mowa w ust. 1, nie udziela się, jeżeli wskazany przez policjanta termin nie pozostaje w bezpośrednim związku ze zdarzeniem uzasadniającym jego udzielenie.

3. Urlop, o którym mowa w ust. 1, przysługuje także w razie zbiegu z prawem do urlopu z innego tytułu lub zwolnieniem od zajęć służbowych, o którym mowa w odrębnych przepisach.

4. Kierownik jednostki organizacyjnej Policji lub upoważniony przez niego kierownik komórki organizacyjnej może udzielić policjantowi urlopu okolicznościowego dla załatwienia ważnych spraw osobistych lub

rodzinnych innych niż wymienione w ust. 1, w wymiarze nieprzekraczającym pięciu dni roboczych w ciągu roku kalendarzowego.

Rozdział 4

Inne urlopy

§ 23. 1. Policjantowi w służbie stałej można udzielić płatnego urlopu zdrowotnego w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia w wymiarze nieprzekraczającym jednorazowo 6 miesięcy. Łączny wymiar urlopu w okresie całej służby nie może przekroczyć 18 miesięcy.

2. Urlopu zdrowotnego udziela przełożony właściwy w sprawach osobowych na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej, o której mowa w art. 26 ust. 1 ustawy.

3. Policjanta, o którym mowa w ust. 1, do komisji lekarskiej kieruje przełożony właściwy w sprawach osobowych na wniosek lekarza lub samego policjanta.

§ 24. Przełożony właściwy w sprawach osobowych może udzielać policjantowi urlopu bezpłatnego z ważnych przyczyn, jeżeli nie zakłóci to toku służby, w wymiarze do 12 miesięcy, z zastrzeżeniem § 25.

§ 25. Policjantowi, który wyjeżdża wspólnie z małżonkiem:

- 1) oddelegowanym do pełnienia zadań służbowych poza Policją za granicą albo
- 2) przeniesionym do wykonywania obowiązków służbowych w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej, w rozumieniu przepisów o służbie zagranicznej,

udziela się urlopu bezpłatnego na czas trwania oddelegowania małżonka lub wykonywania przez niego obowiązków służbowych w placówce zagranicznej.

§ 26. Przełożony właściwy w sprawach osobowych, który udzielił urlopu bezpłatnego, może ze względu na ważny interes służby odwołać policjanta z tego urlopu w każdym czasie po uprzednim pisemnym zawiadomieniu na co najmniej 30 dni przed przewidywanym terminem podjęcia służby.

§ 27. 1. Urlop bezpłatny trwający nie dłużej niż jeden miesiąc nie ogranicza uprawnień policjanta do urlopów wypoczynkowego i dodatkowego.

2. W razie korzystania przez policjanta z urlopu bezpłatnego dłuższego niż jeden miesiąc, urlopy wypoczynkowy i dodatkowy ulegają skróceniu o 1/12 za każdy miesiąc urlopu bezpłatnego, nie więcej jednak niż za 12 miesięcy. Jeżeli urlopy za ten rok zostały już wykorzystane, skróceniu ulegają urlopy za następny rok kalendarzowy.

3. Urlopy wypoczynkowy i dodatkowy nie przysługują za rok kalendarzowy objęty w całości urlopem bezpłatnym.

Rozdział 5

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 28. 1. Do policjanta skierowanego przed dniem wejścia w życie rozporządzenia na studia zaoczne, wieczorowe lub eksternistyczne w szkole wyższej nadzorowanej przez Ministra Obrony Narodowej, korzystającego ze zwolnienia od zajęć służbowych w wymiarze określonym w przepisach dotyczących urlopów szkoleniowych żołnierzy zawodowych, do czasu ukończenia nauki, stosuje się dotychczasowe przepisy, jeżeli są korzystniejsze.

2. Do policjanta korzystającego przed dniem wejścia w życie rozporządzenia ze zwolnienia od zajęć służbowych w związku z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego, do czasu ukoń-

czenia nauki, stosuje się dotychczasowe przepisy, jeżeli są korzystniejsze.

§ 29. Traci moc zarządzenie nr 29 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 11 czerwca 1997 r. w sprawie przebiegu służby, praw i obowiązków policjantów, zawieszania w czynnościach służbowych oraz zaliczania okresów służby i pracy do wystęgi lat uwzględnianej przy ustalaniu wzrostu uposażenia zasadniczego (Dz. Urz. MSWiA Nr 5, poz. 49) w zakresie uregulowanym niniejszym rozporządzeniem.

§ 30. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji:

K. Janik

741**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI**

z dnia 7 czerwca 2002 r.

w sprawie wprowadzenia płatnych urlopów dodatkowych dla policjantów.

Na podstawie art. 84 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2002 r. Nr 7, poz. 58, Nr 19, poz. 185, Nr 74, poz. 676 i Nr 81, poz. 731) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Policjantom, którzy mają:

- 1) 15, 20 lub 25 lat służby,
- 2) 10 lat służby i osiągnęli wiek 40, 45 lub 55 lat życia — przysługuje coroczny płatny urlop dodatkowy.

2. Policjantom, którzy pełnią służbę w warunkach szczególnie uciążliwych lub szkodliwych dla zdrowia, jeżeli służba jest wykonywana:

- 1) w pomieszczeniach pozbawionych stałego naturalnego oświetlenia lub w pomieszczeniach, w których ze względów technologicznych lub ze względu na rodzaj wykonywanej służby stosowane jest wyłącznie sztuczne oświetlenie,
- 2) w warunkach narażenia na promieniowanie ultrafioletowe lub podczerwone,
- 3) w pomieszczeniach zamkniętych, w których utrzymuje się stała temperatura efektywna powyżej 25°C lub poniżej 10°C,
- 4) w warunkach narażenia na działanie pyłów niewywołujących zwłóknienia tkanki płucnej,
- 5) w warunkach narażenia na działanie substancji toksycznych niekumulujących się w organizmie,

6) w warunkach narażenia na wibrację ogólną,

7) w pomieszczeniach zlokalizowanych poniżej poziomu otaczającego terenu — zgodnie z przepisami w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy,

8) w warunkach narażenia na hałas,

9) w warunkach nadmiernego obciążenia wysiłkiem fizycznym co najmniej 2 000 kcal dla mężczyzn i 1 200 kcal dla kobiet lub wymagających wymuszonej pozycji ciała,

10) w warunkach narażenia na działanie pyłów wywołujących zwłóknienie tkanki płucnej,

11) w warunkach narażenia na działanie substancji toksycznych kumulujących się w organizmie,

12) w warunkach ręcznego kierowania ruchem na skrzyżowaniach i ciągach komunikacyjnych o dużym jego natężeniu,

13) w warunkach ciągłego napięcia i koncentracji przy nagrywaniu i odtwarzaniu zapisów magnetycznych w styczności ze zmiennym natężeniem i zakresem fal dźwiękowych, a także przy nasłuchu radiowym,

14) w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące,

15) w warunkach narażenia na działanie pól elektromagnetycznych wysokiej częstotliwości w zakresie od 0,1 do 300 000 MHz w strefie zagrożenia,